

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Філологічний факультет

Кафедра германської філології

ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ
(МІЖКАФЕДРАЛЬНОМУ ЗАСІДАННІ) Завідувач кафедри

_____
(протокол № _____ від _____ 20_ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕРМАНСЬКОА ФІЛОЛОГІЯ
(повна назва навчальної дисципліни)
для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти **бакалаврський** (перший)

Галузь знань 014 Середня освіта.

(шифр і назва галузі)

Спеціальність 014 Середня освіта. Мова і література (англійська)

014 Середня освіта. Мова і література (німецька)

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Середня освіта. Мова і література (англійська, німецька), перша – англійська

Освітньо-професійна програма: Середня освіта. Мова і література (німецька, англійська), перша – німецька

Мелітополь, 2021

Розробники:

Насалевич Т.В., доцент кафедри германської філології, кандидат філологічних наук, доцент

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

_____ ПІБ

1. Опис навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський), Галузь знань 014 Середня освіта. Спеціальність 014 Середня освіта. Мова і література (англійська) 014 Середня освіта. Мова і література (німецька) Освітньо-професійна програма: Середня освіта. Мова і література (англійська, німецька), перша – англійська Освітньо-професійна програма: Середня освіта. Мова і література (німецька, англійська), перша – німецька	Обов'язкова / вибіркова	
Блоків* – 2		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	1-й
		Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
	14 год.	6 год.	
	Самостійна робота		
	60 год.	78 год.	
Тижневих годин** - 2		Вид контролю (залік)	

2. Мета навчальної дисципліни “Германська філологія”

Метою викладання навчальної дисципліни “Германська філологія” є формування у студентів навичок наочно і обґрунтовано інтерпретувати важливі лінгвістичні процеси різних періодів, які обумовили специфічну структуру англійської та німецької мови, визначати у них «історичні шари» різних епох в їх сучасній синхронічній значимості.

3. Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною:

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності:

- здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

3. Фахові компетентності:

- усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;
- здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

4. Результати навчання

- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
- організувати процес свого навчання й самоосвіти;
- розуміти основні проблеми германської філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію англійської мови і літератури і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;
- знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції германської філології, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

5. Програма навчальної дисципліни

Блок 1. Індоевропейська мовна сім'я

ТЕМА 1. Індоевропейські мови

Загальна характеристика мовної сім'ї; термін „індоевропейські мови”; географічний ареал поширення індоевропейських мов; поділ на мовні групи; Прото-індоевропейська мова. Докази існування прото-індоевропейської мови; систематичні фонетичні відповідники; методи порівняльної лінгвістики; принципи лінгвістичної реконструкції.

ТЕМА 2. Лінгвістичні докази місцезнаходження індоевропейської батьківщини. Часові рамки розвитку індоевропейської цивілізації; перші згадки про хетів у єгипетських та семітських джерелах; аналіз словникового складу, як метод визначення місцезнаходження; „Кентум-сатем” поділ індоевропейських мов. Розподіл за велярними та лябеовелярними звуками; особливості східної та західної груп.

ТЕМА 3. Історія давніх германців. Перші відомості про давніх германців; Тацит про германців; класифікація германських племен; суспільний лад та традиції; велике переселення народів.

ТЕМА 4. Давньо-германські племена та їх мови. П'ять основних груп германських племен за Плінієм Старшим: вінділи, інгвеони, іствеони, певквни або бастарди, гермінони та гілевіони; класифікація давньо-германських племінних мов: східна, північна, західна. Історія германської писемності. Свідчення про германські мови у дописьменний період; рунічне письмо „футарк”;

старші (загально германські) руни; молодші (скандинавські) руни; латинське письмо; готичне письмо.

Блок 2. Загальна характеристика германських мов

ТЕМА 5. Історія германської філології. С. Джонсон; К. Штілер; І. Аделунг; І. Герде; Дж. Хікс; Франц Бопп; Размус Раск; Якоб Грім Ж. А. Х. Востоков; Г. Пауль; Б. Дельбрюк; Ф. Де Сосюр; В. Штрейтберг; А. Мейє.

ТЕМА 6. Загально європейські риси германських мов. Наголос: перехід тонічного наголосу до динамічного; голосні: п'ять пар довгих та коротких; способи артикуляції приголосних; морфологічна структура слова; особливості іменникових частин; зміна індивідуальних парадигм на регулярні утворення; система особових закінчень дієслів; спільна загальноєвропейська лексика.

ТЕМА 7. Спільні риси германського мовного ареалу. Динамічний наголос на перший кореневий склад; перехід і.е. короткого о в герм. короткий а; германський аблаут; аблаут при утворенні форм сильних дієслів; аблаут при словотворенні; германський умлаут; закон Гріма; закон Вернера; германська морфологічна структура слова; слабке та сильне відмінювання прикметників; слабкі та сильні дієслова; загально германська лексика.

ТЕМА 8. Основні етапи розвитку германських мов. Загальні закономірності розвитку племінних мов; формування мов народностей; утворення націй та національних мов; Східна германська група мов. Перші відомості про східно германські племена; Готи; значення готської мови для вивчення германських мов; пам'ятки готської писемності; система голосних та приголосних у готській мові; характеристика морфологічного складу готської мови; писемні пам'ятки: переклад Біблії, який здійснив єпископ Вульфїла у 4 ст. Північна германська група мов. Давньоскандинавські племена; епоха вікінгів; мова написів старшими рунами; загальні відомості про історія розвитку норвезької мови; особливості фонетичного ряду; граматичний склад норвезької мови; писемні пам'ятки: книга проповідей, саги. Західна германська група мов Давньоанглійська мова та її діалекти; мовні пам'ятки; фонетичні особливості; граматичний склад; лексика та словотвір; писемні пам'ятки: Гімн Кедмона, Передсмертна пісня Беди, Беовульф, проза короля Альфреда.

6. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Блок 1 Індоевропейська мовна сім'я												
Тема 1. Індоевропейські мови	10	2	4			4	11	2				9
Тема 2. Лінгвістичні докази місцезнаходження індоевропейської батьківщини	10	2	4			4	11		2			9
Тема 3. Історія давніх германців	10	2	4			4	11		2			9
Тема 4. Давньо-	10	2	4			4	11		2			9

германські племена та їх мови. Історія германської писемності												
Разом за змістовим модулем 1	40	8	16			16	44	2	6			36
Блок 2 Загальна характеристика германських мов												
Тема 5. Історія германської філології	15	2	2			11	9					9
Тема 6. Загальноєвропейські риси германських мов.	10	2	4			4	11	2				9
Тема 7. Спільні риси германського мовного ареалу.	10	2	4			4	11	2				9
Тема 8. Основні етапи розвитку германських мов. Загальні закономірності розвитку племінних мов; формування мов народностей; утворення націй та національних мов; Східна германська група мов.	15	2	2			11	15					15
Разом за змістовим модулем 2	50	8	12			30	46	4				42
усього годин	90	16	28			46	90	6	6			78

7. Теми лекцій

Таблиця 3.

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1	Тема: Індоевропейські мови. Техніка лінгвістичної реконструкції.	2 (2)

	Індоєвропейська прамова. 1. Загальна характеристика мовної сім'ї. 2. Поділ на мовні групи. 3. Докази існування індоєвропейської прамови.	
2	Тема: Лінгвістичні докази місцезнаходження індоєвропейської батьківщини. „Кентум-сатем” поділ індоєвропейських мов 1. Часові рамки розвитку індоєвропейської цивілізації 2. Перші згадки про хетів	2
3	Тема: Історія давніх германців 1. Перші відомості про давніх германців 2. Класифікація германських племен 3. Велике переселення народів.	2
4	Тема: Давньогерманські племена та їх мови. Історія германської писемності. 1. Основні групи германських племен 2. Класифікація давньогерманських племінних мов. Латинське письмо.	2
5	Тема: Історія германської філології 1. Семюель Джонсон 2. Йоганн Аделунг 3. Франц Бопп 2. Размус Раск 3. Якоб Грімм 4. Олександр Христофорович Востоков 5. Герман Пауль 6. Бертольд Дельбрюк 7. Вільгельм Штрейтберг 8. Антуан Мейє	2
6	Тема: Загальноєвропейські риси германських мов. 1. Наголос: перехід тонічного наголосу до динамічного 2. Голосні: п'ять пар довгих та коротких 2. Способи артикуляції приголосних 3. Морфологічна структура слова 4. Особливості іменникових частин	2 (2)
7	Тема: Спільні риси германського мовного ареалу 1. Динамічний наголос на перший кореневий склад, перехід і.е. короткого о в герм. короткий а 2. Германський аблаут; аблаут при утворенні форм сильних дієслів; аблаут при словотворенні	2 (2)
8	Тема: Основні етапи розвитку германських мов. 1. Загальні закономірності розвитку племінних мов; 2. формування мов народностей; 3. утворення націй та національних мов; 4. Східна германська група мов.	
Разом		16 (6)

8. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

Таблиця 4.

№ з/п	Назва теми	Форми контролю	Кількість годин
1	Індоевропейські мови. Техніка лінгвістичної реконструкції. Прото-індоевропейська мова.	Усне опитування, тест	4
2	Лінгвістичні докази місцезнаходження індоевропейської батьківщини.	Усне опитування, тест	4(2)
3	Історія давніх германців.	Усне опитування, тест	4(2)
4	Давньо-германські племена та їх мови. Історія германської писемності.	Усне опитування, тест	4 (2)
5	Історія германської філології	Усне опитування, тест	2
6	Загально європейські риси германських мов.	Усне опитування, тест	4
7	Спільні риси германського мовного ареалу.	Усне опитування, тест	4
8	Північна германська група мов. Західна германська група мов	Усне опитування, тест	2
	разом		28 (6)

9. Самостійна робота

Таблиця 5.

Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Теми і перелік питань що внесені на самостійне вивчення
1	Індоевропейські мови Зробіть презентацію про одну з мов, яка входить до індоевропейської мовної сім'ї
2	Лінгвістичні докази місцезнаходження індоевропейської батьківщини Зробіть доповідь на одну з тем: Дніпро-Донецька культура, Трипільська культура, культура хетів, культура етрусків, культура авестійських іранців, культура індоаріїв, Зороастр та його роль в історії
3	Історія давніх германців Зробіть доповідь на одну з тем: Тацит про германців, Лексичні запозиченні в германській лексиці з індоевропейської прамови
4	Давньо-германські племена та їх мови. Історія германської писемності Зробіть доповідь на одну з тем: Західні племена та їх мови, східні племена та їх мови, північні племена та їх мови
5	Історія германської філології. Зробіть доповідь про одного з науковців, який зробив внесок у розвиток германської філології
6	Загально європейські риси германських мов. Зробіть доповідь на одну з тем: Характеристика голосних в індоевропейській прамові. Характеристика приголосних в індоевропейській прамові. Характеристика голосних в германській мові-основі. Характеристика приголосних в германській мові-основі.
7	Основні етапи розвитку германських мов. Зробіть доповідь на одну з тем: Виникнення германського аблауту. Виникнення германського умлауту. Закон Гріма. Закон Вернера. Загально германська лексика.

8	<p>Основні етапи розвитку германських мов. Зробіть доповідь на одну з тем: Північна германська група мов. Давньоскандинавські племена; епоха вікінгів; мова написів старшими рунами; загальні відомості про історія розвитку норвезької мови; особливості фонетичного ряду; граматичний склад норвезької мови; писемні пам'ятки: книга проповідей, саги.</p>
---	--

10. Методи навчання

1. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу:
  - пояснювально-ілюстративний;
  - репродуктивний;
  - проблемний;
  - частково-пошуковий (евристичний).
2. За характером подачі (викладення) навчального матеріалу:
  - словесні;
  - наочні.
3. За організаційним характером навчання методи:
  - організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
  - стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
  - контролю та самоконтролю у навчанні.

11. Форми і методи контролю

Види контролю: поточний, періодичний і підсумковий (семестровий).

Методи для оцінювання результатів навчання під час проведення поточного контролю: усне опитування, дидактичні тести, контроль виконання завдань самостійної роботи; періодичного контролю - письмові роботи; підсумкового (семестрового) контролю: письмові роботи.

Контрольний захід – залік.

Засоби діагностики - стандартизовані тести, презентації.

Перелік тем, які будуть включені для оцінювання результатів навчання під час першого періодичного контролю:

ТЕМА 1. Індоевропейські мови

ТЕМА 2. Лінгвістичні докази місцезнаходження індоевропейської батьківщини.

ТЕМА 3. Історія давніх германців.

ТЕМА 4. Давньо-германські племена та їх мови.

Перелік тем, які будуть включені для оцінювання результатів навчання під час другого періодичного контролю:

ТЕМА 5. Історія германської філології

ТЕМА 6. Загально європейські риси германських мов.

ТЕМА 7. Спільні риси германського мовного ареалу.

ТЕМА 8. Основні етапи розвитку германських мов.

12. Критерії оцінювання відповідно до видів контролю

Бали	Критерії
5	Дано повну правильну відповідь, на підставі вивчених теорій, концепцій, законів, ідей тощо; матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, літературною мовою; відповідь самостійна, допустимі 1-2 несуттєві помилки (це помилки, при яких відповідь є правильною, але помилки у вигляді некоректних висловлювань). Гарне знання понятійного апарату, основних термінів германської філології.
4	Дано правильну відповідь на підставі вивчених теорій, концепцій, законів, ідей тощо; матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, літературною мовою; допустимі 2-3 несуттєві помилки, виправлені за допомогою викладача, або деяка неповнота відповіді, неточність у викладенні матеріалу. Достатнє знання понятійного апарату, основних термінів германської філології.
3	Навчальний матеріал в основному викладений повно, але при цьому допущені 1-2 грубі помилки (наприклад, невміння застосовувати закони і теорії, правила до пояснення нових фактів); відповідь неповна, хоча і відзначається необхідною глибиною, побудована незв'язно. Допустима незначна допомога викладача (навідні питання). Задовільне знання понятійного апарату, основних термінів германської філології.
2	Відповідь виявляє незнання або нерозуміння значної частини навчального матеріалу; допущені істотні помилки, які не виправляються за допомогою викладача, матеріал викладений незв'язно. Відповідь виявляє повне незнання і нерозуміння основного і істотного в навчальному матеріалі. Незнання понятійного апарату, основних термінів германської філології.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Таблиця 7

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

82-89	B	добре	зараховано
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Базова

1. Андрущенко О.Ю. Вступ до германського мовознавства. – Житомир: ЖДУ, 2010. – 178 с.
2. Дрогомирецький П. П. Вступ до германської філології : навчально-методичний посібник / П. П. Дрогомирецький, І. І. Данилюк. – 2-ге вид. – Івано-Франківськ : Симфонія форте. – 2014. – 76 с.
3. Жлуктенко Ю.О., Яворська Т.А. Вступ до германського мовознавства Доступ до ресурсу: <http://www.inmo.org.ua/assets/files/Vstup%20do%20herm.%20movoznavstva.pdf>
4. Левицький В.В., Кійко С.В. Практикум до курсу «Вступ до германського мовознавства». – Вінниця, Нова книга, 2003. – С. 16.
5. Левицький В.В. Основи германістики. – Вінниця, Нова книга, 2006. – С. 10-28
6. Baugh, Albert C. and Thomas Cable. A History of the English Language. 5th Ed. - London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group. 2003. – 448 p.
7. Louden M. L. Umlaut, Ablaut, and Phonetic Symbolism in German // General Linguistics, 37, 2000, S. 1 - 22.
8. Reznik, R.V. and Sorokina T.S. A History of the English Language.- Moscow: Flint Publishing House. 2001. – 496 p.
9. Verba, L. History of the English Language. –Vinnytsya: Nova Knyha, 2004. – 304 p.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. <http://www.whiteworld.ru/rubriki/000102/002/01010504.htm>
2. <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
3. <http://www.callig.ru/practics.php?title=malkolm-semiuncial>
4. http://www.tula.net/tgpu/resources/yazykozni/jaz_zn_7.htm
5. <http://www.paratype.ru/help/term/terms.asp?code=360>
6. Германські мови: Генеалогічне древо. Опис мов. Коментар. Бібліографія. <http://sofrat.home.mindspring.com/germanc.html>
7. Дохристиянський і середньовічний період в історії германських мов. Література. Культура. міфологія. релігія. www.anglo-saxon.demon.co.uk
8. Західно-германські мови. Англійська мова. Нідерландська мова (голландський). Африкаанс. Фризська мова. Німецька мова. www.travlang.com